

ENIGE RÉVEILSTEMMEN OVER DE 'UITWENDIGE' ZENDING

I.H. Enklaar

Naast de intense betrokkenheid van de Réveilkringen bij de verschillende aspecten en takken van de 'inwendige' zending toonden de leiders van het Réveil ook grote belangstelling en zetten zij zich daadwerkelijk in voor de zending-overzee.¹

Sinds 1797 was het toen gestichte Nederlandsche Zendeling Genootschap (NZG) ijverig in de weer geweest om ook vanuit Nederland een nieuwe aanzet te geven tot het bedrijven van 'uitwendige' zending. Toen het eenmaal toegang had verkregen tot de eilandenwereld van Nederlands-Indië lag vooral daar zijn arbeidsterrein. De resultaten waren voorlopig echter maar droevig en gering. Alleen het werk in de Minahassa (Noord-Celebes) beloofde veel goeds voor de toekomst. Het ontving aandacht en steun, ook uit de Réveilkring, maar toch niet van ganser harte.

Groen van Prinsterer was veeleer sterk geïnteresseerd in de arbeid van de 'Mission de Paris' in Zuid-Afrika. Deze werd nadrukkelijk door hem gepropageerd. Eind 1846 verscheen zijn geschrift *Het Parijsche Zendeling Genootschap, werkzaam in Zuid-Afrika, vooral ook in Nederland aanprijzenswaard*. Het hierdoor aangevangen en reeds sterk opgebloeide zendingswerk verdiende zijns inziens sterke voorkeur als het ging om financiële steun, boven het NZG. Daartegen immers uitte hij enige fikse bezwaren, die hij in drie hoofdpunten tezamen bracht: a. het NZG was te zeer beperkt in zijn beweging door de restricties van de zijde van de koloniale overheid, b. het bracht nog te weinig vruchten voort, en vooral c. er moest ernstig worden getwijfeld of het Genootschap wel trouw was gebleven aan zijn principiële grondslag, vervat in de zinspreuk *Vrede door het bloed des kruises*. Een geëmotioneerde schriftelijke discussie werd door Groens negatieve uitingen verwekt. Velen stemden met hem in, maar het NZG verweerde zich krachtig.²

Ook Heldrings ziel was van zendingsijver doorgloeid. Hij werd bevlogen door een nieuwe visie op de methodische aanpak van de zendingsarbeid: niet meer te verrichten door speciaal opgeleide, met een vast salaris

1. Niettemin heeft Elisabeth Kluit geen aparte paragraaf gewijd aan de 'uitwendige' zending in haar groots opgezet werk *Het Protestants Réveil in Nederland en daarbuiten 1815-1865*, Amsterdam, 1970, hoewel zij uiteraard wel alinea's invoegde over Heldrings oproep tot het uitzenden van zendeling-werklieden (466v.) en Karl Gützlaffs propaganda in Nederland voor zijn Chinazending (470v.).

2. Zie mijn 'Groen van Prinsterer en het NZG'. In: *Aspecten van het Réveil*, Kampen, 1980, 89-105.